

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Національному університету харчових
Технологій 130 років**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

***„ОЗДОРОВЧІ ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ ТА ДІЄТИЧНІ
ДОБАВКИ: ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕКА”***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

22-23 травня 2014 р.

КИЇВ НУХТ 2014

10. Біологічне активування зерна тритикале

Світлана Бажай-Жежерун, Микола Білановський
Національний університет харчових технологій

Вступ. *Тритикале* – озима або яра злакова культура, штучно створена селекціонерами схрещуванням жита з пшеницею. Вирощується як продовольча і зернофуражна культура. Назва рослини *Triticale*, *Triticosecale* походить від латинських назв пшениці (*Triticum L.*) та жита (*Secale L.*)

Озимі сорти тритикале заслуговують на увагу, завдяки їх підвищеній морозостійкості порівняно з сортами озимої пшениці та високої продуктивності.

Яре тритикале, у свою чергу, має ряд корисних для виробництва особливостей: можливість одержати хлібне зерно там, де виникають проблеми з посівами озимої пшениці та її зимуванні; тритикале успішно вирощують після таких небажаних попередників пшениці, як кукурудза, соя, цукровий буряк, соняшник.

За морфологічною будовою органів тритикале подібне до жита і пшениці. *Суцвіття* – складний колос, здебільшого веретеноподібної форми, завдовжки 7,5-18 см. Як у жита, він багатоколосковий – містить 25-35 колосків, а як у пшениці – колоски багатоквіткові, з 2-6 квітками. Плід – зернівка, частіше червоного, червонувато-сірого кольору. Зерно крупне, маса 1000 зерен становить 50-60 г, натура – 730 г/л [1].

Тритикале – дивовижний гібрид, у якому вдалося поєднати кращі спадкові якості традиційно вирощуваних культур - пшениці та жита. Вміст білка в тритикале на 1,0 - 1,5% вищий, ніж у пшениці, і на 3-4%, ніж у жита. За фракційним складом білки тритикале займають проміжне положення між білками пшениці та жита. Перетравлюваність білків пшениці та тритикале практично однакова – 89,3 % і 90,3 % відповідно. Білки зерна тритикале в середньому містять 5 - 10 % альбумінів, 6 - 7 % глобулінів, 30 - 37 % проламінів і 15 - 20 % глютенінів.

За амінокислотним складом білок тритикале є більш збалансованим, порівняно з пшеницею. Доведено, що тритикале за своїми харчовими якостями переважає пшеницю, а за хлібопекарськими – жито.

Зерно тритикале не поступається зерну пшениці за вмістом макро- та мікроелементів, вміст вітамінів дещо вищий [2].

Матеріали і методи. Під час проведення експериментальних досліджень використовували зерно тритикале сортів Поліський 7, Алкід, Мольфар урожаю 2013 р., отримане з Інституту землеробства УААН.

Вітамін Е визначали згідно з ГОСТ 30417–96. Метод ґрунтується на утворенні хінонів під час окислення молекул токоферолу, екстрагованого з досліджуваного продукту хлорним залізом. Відбувається відновлення хлорного заліза до хлористого, кількість якого визначається за інтенсивністю забарвлення під час додавання ортофенантроліну.

Вітамін В₂ визначали методом флуорисценції згідно з методикою [3]. Вітамін В₁ визначали флуориметрично. Метод ґрунтується на окисненні тіаміну червоною кров'яною сіллю в лужному середовищі в тіохром, екстрагуванні останнього в органічний розчинник і вимірюванні інтенсивності флуорисценції. Вітамін В₃ визначали згідно з методикою [4]. Вимірювання інтенсивності флуорисценції проводили на спектрофлуориметрі фірми PERCIN ELMER.

Результати. Метою наших досліджень було встановлення впливу тривалого гідротермічного оброблення (холодного кондиціонування) зерна тритикале на зміну вмісту вітамінного комплексу. Підготовлене зерно проходило три етапи зволоження - відволоження за температури 12 – 14 °С протягом 28 год.

Встановлено, що зерно тритикале сорту Мольфар містить на 15 – 20 % більше вітамінів, ніж інші сорти. У процесі холодного кондиціонування зерна суттєво збільшується вміст водорозчинних вітамінів: кількість тіаміну зростає у 2 – 2,5 рази, рибофлавіну та пантотенової кислоти збільшується на 16 – 30 % залежно від сорту. Вміст вітаміну Е збільшується у 2 – 3 рази.

Висновки. Отримані результати мають практичну значимість, оскільки показують підвищення біологічної цінності зерна тритикале у процесі тривалого гідротермічного оброблення за холодного режиму. Біологічно активоване зерно тритикале є цінною сировиною для виробництва оздоровчих харчових продуктів.

Література

1. Лесничий, В. Яровое тритикале обеспечит стабильность рынка зерна / В. Лесничий // Зерно. – 2008. - № 2. – С.12-15.
2. Гордеев, А.В. Тритикале / А.В. Гордеев, В.А. Бутковский // Россия - зерновая держава. - 2009. - № 1. – С. 51-54.
3. Коденцова, В.М. Выделение рибофлавинсвязывающего апобелка из белка / В.М. Коденцова куриных яиц и его использование для определения рибофлавина в биологических образцах. // Прикладная биохимия и микробиология. – Т. 30, вып. 4 – 5. – 1994. – С. 603–609.
4. Безуглий, П.О. Фармацевтичний аналіз: Навч. посіб. для студ. вищ. фармац. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / П.О. Безуглий, В.О. Грудько, С.Г. Леонова – Х.:НфаУ.-Золоті сторінки.- 2001. – 448 с.